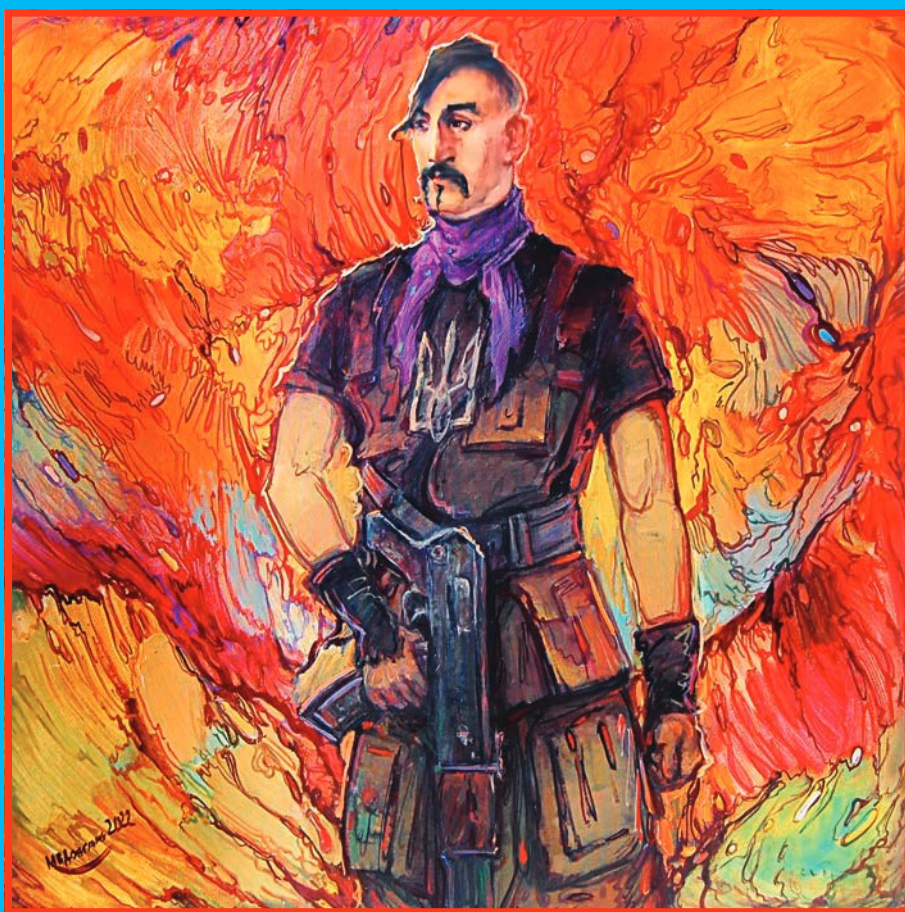

ДУНАЯ

№ 5 2023

літературно-мистецький
та публіцистичний жур-
нал. Видає Спілка україн-
ських письменників
Словачини, Пряшів.

DUKLA –
literárno-umelecký
a publicistický časopis.
Vydáva Spolok ukrajín-
ských spisovateľov
na Slovensku, Prešov.
IČO: 37874047

Dátum vydania: október 2023

Realizované s finančnou pod-
porou Fondu na podporu kul-
túry národnostných menšín.

ІВАН ЯЦКАНИН,
головний редактор.

РЕДКОЛЕГІЯ:

ГРИГОРІЙ ГУСЕЙНОВ,
АНАТОЛІЙ КАЧАН,
ВАСИЛЬ ДАЦЕЙ,
СТЕПАН ГОСТИНЯК,
ЯРОСЛАВ ДЖОГАНІК,
ОЛЕКСАНДРА ІГНАТОВИЧ,
МИРОСЛАВ ІЛЮК.

Виходить раз на два місяці.
Передплатна ціна на рік –
3,98 €.

Адреса редакції:
080 01 Prešov,
Ul. Janka Borodáča č. 5
Комп'ютерний набір
NITECH s.r.o., Prešov,

Objednávky na predplatné prijíma každá
pošta a doručovateľ Slovenskej pošty.

Objednávky do zahraničia vybavuje
Slovenská pošta, a.s., Stredisko pred-
platného tlače, Ul. Uzbecká 4, P.O. Box
164,82014 Bratislava 214,

e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk

ISSN 0419-8131

ЗМІСТ

Ярослав Павуляк Добірка поезії	2
Іван Яцканин Не та трава, не ті крила...	9
Докори на пероні	12
Єва Олеар Хлопець з черешнями	14
Василь Дацей Середне	18
Ольга Кобилянська Юда	24
Неда Неждана Кицька на спогад про темінь	33
Микола Зимомря Сповідь на рушнику	50
Іван Яцканин Від традицій до модернізму	51
О. Кобилянська про свої враження на Чехословачині	53
Анна-Віталія Палій Духовні первні в поезіях Ярослава Павуляка	55
Михайло Роман Вітаємо Вас з ювілеєм, пане Професоре!	59
Тетяна Ліхтей Україна та українці очима словацьких поетів	62
Василь Ільницький – Оксана Дудаш Випробування несвободою	63
Михайло Коропатник – Олег Олешко Револуційні події 1917-1921 років на Кубані Кубанська Народна Республіка	67
Михайло Роман Григорій Сковорода словацькою мовою	81
Франтішек Швантнер українською мовою	83
Олександр Шокало Мудрість Григорія Сковороди – словацькою мовою	85
Тетяна Ліхтей Григорій Сковорода у словацькому перетлумаченні Івана Яцканина	88
Іван Яцканин Трагічна історія європейської нації	89
Михайло Дупляк Далекий шлях до волі...	90
Ладислав Пушкар «Мистецтво проти війни»	93

УКРАЇНА ТА УКРАЇНЦІ ОЧИМА СЛОВАЦЬКИХ ПОЕТІВ

Не дивно, що в словацькій літературі можна натрапити на поезії (поєми) з українською тематикою, інспіровані фольклорними чи історичними джерелами, яскравими особистостями або ж непересічними подіями, адже українці і словаки мають спільний історичний та духовний досвід.

Особливо багатою на українську тематику була поезія періоду національного відродження. Ще Ян Коллар у відомій поемі «Донька Слави» з-поміж іншими визначними діячами згадує гетьмана Івана Мазепу, нашого славного земляка Михайла Лучкая, романтик Андрей Сладкович у поемі «Марина» звертається до постаті Нестора-літописця... Зрештою, вся Штурівська генерація наснажувалася українською історією, культурою, про що свідчить низка посьвят Людовіта Штура, вірші Богуша Носака-Незабудова з періоду його незабутньої мандрівки по Закарпаттю 1843 року (до речі, подорожній щоденник уперше переклали та оприлюднили українською студенти-словакисти Ужгородського університету), Карла Кузмані («Вверх по Тисі...»), Само Халупки («Козак», «Турок Понічанин», «Старий в'язень», «Козаки на Мияві», «Души його!»), Янка Краля («До народів», «До слов'ян»), Яна Ботто («Відгомін української думки») та ін.

Окрема сторінка в дискурсі українсько-словацьких взаємин – міжвоєнний період. У часи першої Чехословацької Республіки словацькі письменники часто приїжджали в Україну. Але найтіснішими були контакти із Закарпаттям, яке тоді входило до складу ЧСР. Так, Штефан Крчмері, крім публіцистичних статей, залишив нам у спадок поезію «Двадцятєро хлопців з Підкарпатської Русі» – своєрідний гімн закарпатським бокорашам, які не бояться, щоденно ризикуючи життям, сплавити ліс крутими й підступними гірськими річками. Кілька віршів із українською тематикою знаходимо в доробку Яна Понічана («Україна», «Зимова пісня про Київ», «Свалява») тощо.

У повоєнні десятиліття з'являються твори на українську тематику з-під пера Павла Горова («Балада про сон», «Вірш, віднайдений на воєнному кладовищі десь в Україні» – ліричні молитви за невинно убієнними словаками та українцями в Другій світовій), Мілана Руфуса («Вечір на Дюмб'єрі» – сумний хорал за полеглим українським воїном Іваном, що похований під Дюмб'єром), Войтеха Мігалика («Сирітський притулок у Хусті», «Сила землі»), Яна Бузаші («Велика Київська брама»), Павола Койша («Киянам»), Міхала Отченаша («Київ») та ін.

Відомий славіст Микола Неврлий, згадуючи у статті «Віддав землі...» поезію М. Руфуса «Вечір на Дюмб'єрі», зауважує: «Це тихий, людяністю наповнений реквієм жертвам Другої світової війни. Згадкою про полеглого за волю Словаччини вояка з Києва висловлено в ньому грізне мементо нашим сучасникам і дальшим поколінням. Мemento це особливо тривожно звучить у наш жорстокий, меркантилізмом насичений і війнами скалічений вік. Смертю Івана з Києва М. Руфус увічнив словацько-українську дружбу, яка темними силами нашої шаленої доби поволі замулюється...».

Серед тих, хто завжди душою і серцем з Україною, хто не дає замулитися українсько-словацькому духовному поступу, хто стоїть пліч-о-пліч із українським народом, – відомий словацький поет і перекладач Любомир Фелдек (нар. 1936 р.). До 1989-го його творчість була напівдисидентською, тож митець великою мірою виживав зав-

дяки художньому перекладу. Саме йому завдячуємо чудовими перетлумаченнями словацькою віршів Богдана Ігоря Антонича (їх, між іншим, докладно проаналізувала у своєму дисертаційному дослідженні науковець і перекладач зі Словаччини Валерія Юричкова), Романа Лубківського, Бориса Олійника, Дмитра Павличка... Саме за упорядкуванням Л. Фелдека у Словаччині вийшла поетична антологія українських шістдесятників «Чистими руками» (1980).

Буквально з перших днів повномасштабного вторгнення рашистів в Україну з-під пера безкомпромісного Л. Фелдека виходять їдкі сатиричні вірші, в яких митець висміює російське псевдохристиянство, вдаване братолюб'є, фальш і лицемірство. До прикладу, в поезії «Коли понапиваються в Кремлі...» йдеться про те, що очільники рашки, коли добряче набухаються-налигаються, то починають творити «нову» історію і писати «нову» Біблію, за якою, мовляв, має жити весь світ. Або ж у вірші «Борщ з Кременчука» автор із гнівом і болем у серці засуджує бездуховність рашистських варварів, які одним ударом по Кременчуку вбили десятки людей, серед яких і безневинні дітки... Для чого? Напевно, міркує митець, ці дикуни, що ніколи не жили в цивілізації, вирішили зварити з них борщ...

Як вияв глибокого співчуття та поваги до українського народу, що відважно протистоїть божевільному агресорові, у словацькому видавництві «Красний Спиш» Л. Фелдек видав книжку «Leť, vietor, na Ukrajinu...» (2022), в якій зібрав до купи свої переклади з доробку улюблених українських поетів – Тараса Шевченка («Реве та стогне Дніпр широкий»), Степана Руданського («Повій, вітре, на Вкраїну»), Івана Франка («Каменярі») та низки сучасних митців. Не даремно Іван Яцканин, знаний український прозаїк і перекладач із Пряшева, назвав небайдужого Л. Фелдека «письменником, який не мовчить».

Насамкінець зауважимо, що добірки віршів Л. Фелдека свого часу українською перетлумачили В. Симоненко, Д. Павличко, Р. Лубківський, Д. Кремень... А ось окремого книжкового видання його поезій в Україні, на жаль, немає досі.

Тетяна ЛІХТЕЙ.

ВИПРОБУВАННЯ НЕСВОБОДОЮ

*У 1945 році прикордонне село Селменці на Закарпатті
за кілька годин навпіл розділили колючим дротом*

Усі війни переважно закінчуються переділами територій країн-учасниць, і саме з цієї причини Закарпаття упродовж ХХ ст. встигло цілком або частинами побувати у кількох державних утвореннях, а окремі його села і містечка так і залишилися розділеними на багато десятиліть. Територія історичного Закарпаття у складі Ужанського, Березького, Ужочанського і Марамороського комітетів до закінчення Першої світової війни, за твердженням професора Михайла Тиводара, складала 17,9 тис. кв. км. Після Тріанону, у період між двома світовими війнами, частина земель Ужанського комітату відійшла до Словаччини, а частина Мараморощини – до Румунії. За результатами конференцій країн-переможців Другої світової у Тегерані, Ялті та Потсдамі постала Закарпатська область у її нинішніх межах пло-